

Tematín - tajomný hrad s krvavým príbehom

Sobota 23. 07. 2016 09:00 | Región / Aktuálne | Autor: Jozef Vojčiniak

Už svetovo preslávený hrad nad Čachticami, ktorý do povedomia dostala najmä „krvavá“ Bátorička, má neďaleko Piešťan, uprostred lesov Považského Inovca, svojím temným príbehom dvojičku - hrad Tematín. Jeho vznik je doposiaľ zahalený tajomstvom, no príbehom o šintavskej bosorke Anne Rosiny Listiusovej, manželke Stanislava Thurza, ktorý ju pre jej krutosti uväznil práve na tomto hrade, za povestami o Bátoričke ani trochu nezaostáva. Obe neslávne známe šľachtické boli z hľadiska doby, v ktorej žili, i súputníčky.

Dôvody vzniku hradu Tematín sa archeológom a ani historikom doposiaľ nepodarilo objasniť. „**I keď sa vie, že jeho prvé murované múry vznikli potom, ako Tatári vyplienili našu zem, stále je veľa nejasností, prečo hrad postavili na takom odľahlom mieste,**“ opísal nám archeológ Mojmir Choma, šéf občianskeho združenia, ktoré už roky tajomný hrad v Považskom Inovci obnovuje.

Hrad Tematín sa ukrýva v lesoch Považského Inovca. (Autor: mch)

Traduje sa, že jeho funkciou bolo sledovanie západnej hranice Uhorska, no na tento účel však boli prednostne určené hrady Čachtice a Beckov. M. Choma ale má pre jeho vznik určité vysvetlenie: „**Tematín svojou polohou v pohorí Považský Inovec je trochu od ruky a nie je ani situovaný na okraji pri doline, aby napríklad posol mohol rýchlo niesť zvesť o príchode nepriateľa ďalej. Čo by napovedalo tomu, že hrad by bol niečo ako miesto posledného útočiska. Avšak hrady tohto určenia sa nestavali na takých dobre viditeľných miestach. Domnievame sa preto, že hrad ležal na jednej z dôležitých horských ciest vedúcich z Považia na Ponitrie. Túto cestu využívali obchodníci a po náročnom výstupe na hrebeň pohoria nachádzali v priestore hradu útočisko pred lúpežníkmi či nepriaznivým počasím.**“

Napovedajú tomu i vzdialenosti od jednotlivých sídiel. „**Podľa rýchlosti vozov interval cesty vychádza veľmi dobre, a to na jeden smer deň do Nového Mesta nad Váhom, prípadne na Čachtický či Beckovský hrad, a na opačný smer po kľukatých horských cestách jeden deň na Topoľčiansky hrad.**“ A práve z toho mohla stredoveká pevnosť aj prosperovať, nakoľko za takúto útočisko a prichýlenie sa voľakedy platili poplatky.

Kamenný majestátny hrad nahlodal zub času. (Autor: mch)

Hrad zničili dobyvatelia alebo zemetrasenie

Ďalšou zo záhad hradu Tematín je podoba, akú mal

v najstarších časoch. Vie sa o nej veľmi málo. Zachovali sa len dva stojace objekty, a to bránová veža a náročná vežička. Archeológ je však presvedčený, že hrad pozostával z viacerých budov.

Svedčí o tom veľké množstvo otesaných pieskovcových zárubní či špaliet okien z už neexistujúcich stavieb, ktoré použili neskôr už len ako stavebný materiál. **„Máme niekoľko dôkazov o tom, že hrad bol buď obliehaný a niektoré budovy zničené, alebo išlo o mimoriadne silné zemetrasenie, ktoré spôsobilo roztrhanie stavieb už opravených inou skladbou materiálu. O tom, že bol hrad niekedy dobytý, nemáme žiadne písomné pramene. Známe je len vydanie bez boja na sklonku svojej existencie,“** vysvetlil nám M. Choma.

Väznili aj šintavskú bosorku

Hrad má však obdobne ako neďaleký Čachtický i svoj temný príbeh, ktorý nám archeológ M. Choma objasnil: **„Na hrade bola väznená šintavská bosorka - Anna Rosiny Listiusová, manželka Stanislava Thurza, ktorý ju pre jej krutosti tu nechal uväzniť na niekoľko rokov. Zatiaľ čo príbeh Bátoričky je svetovo známy a vedú sa siahodlhé špekulácie, či nebola len ukrivdená nevinná bylinkárka, bosoráctvo Anny Rosiny bolo dokázané i vďaka tomu, že si svoje obete nevyberala a vyžívala sa v sadizme služobníctva, detí, mužov i starcov. Svedectvom to potvrdili obete, ktorým sa podarilo utiecť. Pre svoje zločiny bola odsúdená s'atím, avšak pochádzala z významnej dolnorakúskej rodiny napojenej na samotného panovníka Ferdinanda III., ktorý ju omilostil a trest zmenil na doživotné väzenie. Zomrela v tichosti väznená pod dohľadom Mikuláša Esterházyho.“**

Niektoré časti hradu už pripomínajú svoj vzhľad pred stáročiami.

(Autor: mch)

Tematín je i napriek opravám prístupný

I pre takýto silný príbeh tajomného hradu sa skupina nadšencov združená v občianskom združení Hrad Tematín pustila do jeho záchrany. Čo všetko za tým stojí, M. Choma poodhalil: **„Opravovať hrad nie je také jednoduché. Každý úkon treba starostlivo naplánovať, prebrať s odborníkmi, naprojektovať. Napríklad teraz sa skúmajú časti a tvorí sa dokumentácia k prácam, ktoré reálne prídu na rad až o tri-štyri roky. Filozofia záchrany, samozrejme, musí byť pretkaná úkonmi, ktoré miesto neoberajú o zážitok návštevníkov. Nechceme hrad uzatvárať či z neho spraviť totálne stavenisko, i keď by to bolo pre nás jednoduchšie. Práve záujem ľudí a kontakt človeka s hmotným svedkom vlastnej histórie môže budovať kultúrnosť, ktorú v dnešnej dobe je ťažké tvoriť. Tento rok zachraňujeme dve najhodnotnejšie a zároveň najstaršie budovy hradu, a to bránovú vežu a náročnú vežičku, ktorá je staršia ako veľká obranná veža - dominanta hradu. Sú to stavby postavené okolo roku 1250, takže už čo-to zažili. Budeme robiť aj archeologický výskum bránovej veže. Takže po 200 rokoch ľudia budú môcť vidieť túto bránu v plnej kráse ako dôkaz majstrov pred vyše 750 rokov.“**

Používajú stredoveké staviteľské techniky

Aj napriek ťažkostiam práce na záchrane hradu pokračujú a občianske združenie by chcelo v najbližšom období dokončiť niekoľko zásahov na troch budovách. **„Ak všetko dobre pôjde, podarí sa nám tento**

Pri obnove používajú modernú techniku, ale zároveň stredoveké technológie. (Autor: mch)

rok stabilizovať skoro všetky budovy a časti budov označené ako staticky v dezolátnom stave, ktoré by moderní stavbári a väčšina verejnosti skôr zrútili, ako opravovali. Pýtate sa, prečo ich opravujeme? Prečo ich nezhodíme a nepostavíme nanovo? Odpoveď je, že potom by to nebol originál spred 750 rokov, ale len napodobnená replika, ktorú si môže ktokoľvek postaviť doma na záhrade. Práve v tom je veľká cena pamiatky, že ide o originál, tie kamene kládli v pote ruky generácie ľudí v dávnej minulosti. Ak by po nich ostalo stáť čo i len niekoľko kameňov alebo múrikov, stále má cenu ich uchovávať a chrániť,“ vysvetlil zmysel ich práce M. Choma.

Tento rok sa im vďaka podpore Ministerstva kultúry SR spolu s Ústredím práce sociálnych vecí a rodiny podarilo na hrade zamestnať desať ľudí na dobu siedmich mesiacov. Ide o mladých ľudí i o skúsených chlapov z okolia. „Všetkým patrí veľká úcta, pretože i keď mzda nie je vysoká, ich pracovné nasadenie je úžasné. Denne sa presúvajú na hrade tony materiálu, ktoré treba vyťahovať na lešenia a namurovať stredovekou technikou,“ povedal M. Choma, čím by chcel aj prostredníctvom Piešťanského týždňa pomocníkom poďakovať.

Počas
niektorých
víkendov

Na obnove pracujú neúnavne po celý rok. (Autor: mch)

zamestnancov na hrade vystriedajú dobrovoľníci, takže sa pracovný ruch nezastaví celý mesiac. „Veľká vďaka patrí aj vám, milí čitatelia, pretože práve niektorí z vás nás podporujú, či už finančne na náradie, či poživeň dobrovoľníkom, alebo čo i len dobrým slovom uznania, ktoré nás motivuje ísť ďalej,“ dodal M. Choma.

Ten, keďže je rodákom z kúpeľného mesta, k Piešťanom má z pohľadu archeológa, zaoberajúceho sa aj históriou, pripomienky, čo sa v meste, kde momentálne i žije, odohráva: „Mesto má veľa nádherných originálov stavieb v dezolátnom stave, avšak ich majitelia túto cenu originálu akosi nevnímajú a namiesto toho vnímajú cenu za pozemok, prípadne za šrot, ktorý by zo zbúrania získali. Človek vlastiaci pamiatku, ktorý čaká na jej spadnutie, len aby tam postavil niečo iné, je przniteľ sámého seba, vlastnej kultúry a nezaslúži si od spoločnosti iné ako to, čo robí voči pamiatke - ignoranciu, apatiu a úplné zabudnutie.“

Dočítate sa v Piešťanskom týždni číslo 29, ktoré je v predaji od 19. júla.

252

Like

0

G+1

© 2011, Všetky práva vyhradené, WINTER média, a.s., Stránku realizovala firma [KIOS](#)